

HANDARIC D.C. ANCA GABRIELA - *CERCETĂRI PRIVIND DEZVOLTAREA TURISMULUI
TERMOMINERAL ÎN PARTEA DE VEST LUÂND MODELUL OCCIDENTAL*

Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului

“Regele Mihai I al României” din Timișoara

FACULTATEA DE MANAGEMENT ȘI TURISM RURAL

Drd. HANDARIC D. C. ANCA GABRIELA

TEZĂ DE DOCTORAT

*CERCETĂRI PRIVIND DEZVOLTAREA TURISMULUI
TERMOMINERAL ÎN PARTEA DE VEST LUÂND MODELUL
OCCIDENTAL*

Conducător Științific :

Prof.Univ.Dr. CSOSZ IOAN

Timișoara

2020

REZUMAT

RESUME

Teza de doctorat intitulată „*Cercetări privind dezvoltarea turismului termomineral în partea de vest luând modelul occidental*” este structurată pe două părți, una de documentare științifică, una de cercetări proprii, ambele părți fiind materializate în șapte capitole și urmărește:

- realizarea unei radiografii a stadiului actual al turismului în stațiunea buziaș
- posibilitatea dezvoltării acestei zone prin implementarea unor proiecte de dezvoltare cum ar fi:
  - înființarea unui centru spa
  - dezvoltarea unor ciclotrasee
  - promovarea festivalurilor din stațiune etc.

Scopul prezentei teze de doctorat este acela de a realiza un studiu la nivelul orașului – stațiunea Buziaș referitor la posibilitatea dezvoltării acesteia prin turism, și turism balnear, precum și impactul unor propuneri de dezvoltare asupra dezvoltării stațiunii.

Lucrarea ilustrează problemele și resursele mediului balnear precum și eforturile asociate ale structurilor locale și ale agenților economici de a crea un cadru favorabil modernizării și dezvoltării acestui segment, competitiv, cu accent pe dimensiunea spațială a acestuia.

Având în vedere necesitatea dezvoltării acestui segment de turism – turismul de sănătate, cât și gradul avansat de uzură al societăților balneare, se impun în mod stringent și obligatoriu, investițiile ca unic mod de redresare atât din punct de vedere al bazei materiale, cât și a tratamentului balnear.

S-a luat în studiu dezvoltarea turismului termomineral în stațiunea Buziaș. analiza acestei stațiuni, precum și a preferințelor turiștilor în ceea ce privește turismul ne-a permis să urmărim eventualele corelații care pot să apară între oferta operatorilor din acest domeniu și nevoile turiștilor.

Prima parte a tezei, cea a cercetărilor bibliografice, cuprinde două capitole. **primul capitol „Turismul termomineral. argumentele care au susținut dezvoltarea acestuia în timp”** face o introducere în tematica bibliografică a tezei, urmărind particularitățile specifice ale apariției fenomenului turistic.

La ora actuală, turismul reprezintă una dintre componentele importante ale vieții economice și sociale. datorită faptului că turismul este un fenomen cu multiple implicații și conexiuni economice, sociale, culturale și politice, se pot argumenta preocupările actuale pentru cunoașterea conținutului turismului, a incidențelor sale și pentru descifrarea mecanismelor de funcționare.

Turismul a devenit în zilele noastre o activitate la fel de importantă precum cea desfășurată în alte sectoare-cheie din economia mondială (industrie, agricultură, comerț). fenomenul turistic este extrem de greu de delimitat deoarece, ca orice activitate umană, cade sub incidența studiului interdisciplinar, antrenând deopotrivă economiști, geografi, psihologi și sociologi.

Principalele elemente care marchează activitatea turistică sunt:

- deplasarea persoanelor în cadrul călătoriei efectuate,
- sejurul într-o localitate în afara domiciliului (reședinței permanente) a persoanei care se deplasează,
- sejurul are durată limitată,
- sejurul să nu se transforme într-o reședință definitivă.

Turismul, care implică ideea alegerii deliberate a destinațiilor, a itinerariilor, a perioadei și duratei sejurului de către fiecare turist în parte are ca scop satisfacerea anumitor necesități de ordin social, cultural, spiritual, medical etc. și, în ultimă instanță, satisfacerea nevoilor de consum turistic.

Tinând seama de aceste considerente, în literatura de specialitate s-au cristalizat diferite clasificări ale formelor de turism practicate, în funcție de *criteriile* urmărite pentru o cât mai omogenă grupare a lor.

Astfel, pot fi identificate formele principale ale turismului, și anume:

- *turism intern* (domestic tourism): este reprezentat de rezidenții unei țări, care călătoresc numai în interiorul acesteia;

- *turism receptor* (inbound tourism): este reprezentat de non-rezidenții care călătoresc în țara respectivă;

- *turism emițător* (outbound tourism): este reprezentat de rezidenții unei țări care călătoresc în alte țări.

aceste trei forme de bază pot fi asociate în modalități diferite, dând naștere altor categorii ale turismului, și anume:

- *turism interior* – este o formă de turism ce regroupează turismul intern și turismul receptor;

- *turism național* – este constituit din turismul intern și turismul emițător;

Prima definiție a turismului datează din anul 1880 și aparține lui E. Guy Freuler, „un fenomen al timpurilor moderne bazat pe creșterea necesităților de refacere a sănătății și schimbare a mediului înconjurător, de a trezi și cultiva sentimentul pentru frumusețile naturii, de a le îndrăgi, de a se bucura de natură și, îndeosebi, de a contribui la creșterea bunăstării oamenilor, ca rezultat al dezvoltării comerțului, industriei și al perfecționării mijloacelor de transport” moderne, puternic ancorat în viața societății fiind totodată influențat de evoluția acesteia.

Unul dintre specialiștii consacrați în cercetarea fenomenului turistic, a cărui opinie a fost îmbrățișată de un număr mare de teoreticieni, este profesorul elvețian W. Hunziker. el definește turismul prin „*ansamblul relațiilor și fenomenelor ce rezultă din deplasarea și sejurul persoanelor în afara locului de reședință, atâta timp cât sejurul și deplasarea nu sunt motivate de o stabilire permanentă sau o activitate lucrativă oarecare*”.

Definirea noțiunii de turism dată de profesorii Hunziker și Krapf a fost acceptată de către Asociația Internațională a Experților Științifici în Turism (AIEST), în 1942, se prezintă astfel: „turismul este ansamblul acțiunilor, activităților, relațiilor și fenomenelor cauzate de deplasarea și șederea persoanelor în afara spațiului obișnuit de reședință care să nu fie motivate de o serie de o activitate lucrativă principală, permanentă și temporară”.

Rolul turismului nu trebuie privit numai prin consecințele de ordin social, ci și economic, putând fi subliniate cu următoarele:

- turismul îndeplinește o funcție economică importantă întrucât contribuie la creerea și utilizarea venitului național.
- turismul contribuie la ridicarea social-economică a unor zone, asigurând eliminarea decalajelor interregionale.
- activitatea turistică face posibilă preluarea unei părți a consumului intern casnic și antrenarea circulației bănești, determinând atenuarea fenomenului inflaționist.
- turismul valorifică zonele bogate în resurse turistice naturale și antropice neepuizând „materia primă”, valorifică acele elemente care n-ar fi putut fi puse în valoare în cadrul altei activități.

Al doilea capitol al tezei „*Studiu asupra utilizării resurselor termominerale. plasarea resurselor termominerale Românești pe harta resurselor termominerale occidentale*”,

Cercetările și studiile întreprinse dovedesc că varietatea și bogăția de ape minerale reprezintă un adevărat zăcământ pentru țara noastră. astfel, putem face o clasificare a apelor minerale în funcție de caracteristicile fizice, chimice, organoleptice și biologice. și asupra nămolurilor terapeutice (numite și *peloid*) s-au făcut studii încă de la începutul secolului XIX.

Produsul turistic românesc asociat turismului de sănătate ocupă un loc important, având totodată și câteva avantaje majore, și anume : nu este influențat de sezonalitate (Băile Olănești), dispune de o gamă largă de factori naturali de cură (Băile Olănești, Băile Govora, Călimănești-Căciulata), durata produselor de tratament este variabilă (Băile Govora, Călimănești-Căciulata), oferă pachete medicale la prețuri mai reduse (Băile Olănești, Băile Govora, Călimănești-Căciulata).

Piața turismului balnear european a trecut printr-o perioadă de frământări și reevaluări. secolul XXI începe cu o imagine mult îmbunătățită pentru turismul de sănătate din Europa.

Pe lângă oferta pentru persoanele în vârstă, interesate de tratamente termale, promovată prin diverse programe de statele membre ale ue, există o cerere din ce în ce mai mare din partea altor categorii de vârstă, pentru turism de sănătate, pentru care s-a realizat în ultimii ani, în jurul factorilor naturali de cură, o ofertă diversificată, atractivă.

Pe viitor se prefigurează o creștere a importanței turismului balnear datorită tendințelor de manifestare în plan medical și anume trecerea de la medicina omului bolnav la medicina omului sănătos, accentuând astfel funcția profilactică a turismului balnear, a reconsiderării tratamentelor naturale, atât la nivelul specialiștilor cât și la nivelul populației, datorită interesului arătat de organisme cum ar fi u.e., datorită creșterii speranței de viață și a nevoii unor tratamente specifice vârstei a treia, precum și a pregătirii celorlalte categorii de populație pentru a atinge vârste înaintate.

În privința numărului de stațiuni și a numărului de turiști sosiți la tratament, pe primul loc se situează Germania cu peste 400 de stațiuni și un număr de peste 2.700.000 turiști.

Spre deosebire de alte țări, în Germania se consideră stațiuni balneare atât stațiunile balneare de vară situate la litoral, cât și stațiunile pentru Cura Kneipp.

Stațiunile balneare Germane asigură 310.000 locuri de muncă dependente direct sau indirect de activitatea de tratament. În Germania, turismul contribuie cu 5% la crearea P.I.B. având același aport ca și industria automobilului, care este o industrie cheie a Germaniei. valoarea nou creată în stațiuni este de 10 miliarde euro/an, conform estimărilor economiștilor.

În Germania există tratamente curative și de recuperare, stabilite de comun acord cu sursele de subvenționări ale acestora.

Turismul în Ungaria se concentrează asupra peisajelor naturale și a moștenirii sale istorice bogate.

Un rol deosebit în turismul din Ungaria îl reprezintă forma turismului rural, prin care se pun în valoare tradiții multisekulare ale unor regiuni rurale bine conservate.

Statiunea balneoclimaterica Hajdúszoboszló este considerata cea mai mare statiune balneoclimaterica din Europa centrala si de est, avand o intindere de peste 30 ha si numeroase facilitati.

Efectul benefic, din punct de vedere medical, al apelor de la Hajdúszoboszló a depășit demult granitele tarii, acestea fiind recunoscute pentru multiplele proprietati, in vederea tratarii afectiunilor chirurgicale, neurologice, ale unor organe interne, dermatologice, locomotorii, reumatologice, urologice, ginecologice si altele.

Pe locul al doilea se situează Italia, care are peste 240 de stațiuni, unde sosesc anual, la tratament sau cure de bunăstare, peste 1.300.000 turiști. spre deosebire de Franța și Germania, durata medie a sejurului înregistrată în stațiunile balneare Italiene este mult mai redusă datorită diversificării ofertei și a dezvoltării centrelor de bunăstare.

Franța, cu cele 104 stațiuni și peste 637.000 turiști, se situează pe locul al treilea în ierarhia țărilor cu tradiție balneară din Europa.

Tară cu tradiție în domeniul balnear, originile termalismului având rădăcini în antichitate, Franța deține în prezent aproximativ 20% din oferta turismului de sănătate din UE.

Oferta balneară este reprezentată de cele circa 1200 surse termale concentrate în cea mai mare parte în jumătatea estică a țării, în nord-estul și sud-estul masivului central, precum și în provincia Gascogne, aflată spre granița cu Spania. pe teritoriul Franței se regăsesc circa 1200 surse de ape minerale și termale și 100 de stațiuni balneare.

Din cele 100 de stațiuni balneare existente în Franța, 60 depind de organizații private, 5 sunt finanțate și gestionate de către municipalități (administrația publică locală).

O altă țară cu tradiție este Spania, care deține 92 de stațiuni balneare în care sosesc anual 300.000 de turiști.

Chiar și în aceste condiții, turismul balnear rămâne un segment important datorită efectelor pe care le are asupra creșterii calității vieții

România dispune de o mare bogăție de factori naturali de cură (ape minerale și termominerale, emanații naturale de gaze terapeutice, nămoluri și lacuri terapeutice, etc.), răspândiți pe aproape întreaga suprafață a țării.

Marea majoritate a stațiunilor balneare din România s-au dezvoltat în condițiile existenței unor factori naturali de excepție (condiții climatice în special). stațiunile balneoclimaterice sunt cele mai importante din punct de vedere al circulației turistice, datorită specializării lor multifuncționale (tratament, odihnă, agrement etc.) și amenajărilor complexe (baza tehnico-materială, baza de alimentație, de agrement etc.).

Stațiunile balneare se află în principalele zone naturale ale teritoriului românesc, îndeosebi arcul carpatic și litoralul mării negre, și de asemenea în zonele de câmpie, de deal și în zonele sub-carpatică, majoritatea fiind de importanță locală.

Zona Carpaților Orientali, prin bogăția izvoarelor de ape minerale descoperite acolo, este zona unde au apărut primele stațiuni balneare.

Se estimează că în această zonă există 1.500 izvoare minerale, a căror compoziție chimică este foarte variată; acest lucru și faptul că pot fi captate ușor (izvoare captate sau aduse la suprafață) explică apariția și dezvoltarea timpurie a acestor stațiuni balneare.

Stațiunile balneare din carpații occidentali bogate în izvoare minerale cu proprietăți terapeutice sunt *Geoagiu-băi, Vața de jos și Moneasa*.

Stațiunile balneare situate în zona sub-carpaților sau în zonele de câmpie și deal sunt foarte numeroase și sunt foarte aproape de oraș.

Un astfel de exemplu este cel al stațiunilor *Băile Felix și Băile 1 mai* din apropiere de municipiul Oradea (reședința județului Bihor), *Lacu Sărat* din preajma orașului Brăila (reședința județului Brăila) sau *Amara* de lângă Slobozia (reședința județului Ialomița).

Stațiuni de renume sunt stațiunile de pe litoralul românesc al mării negre: *Eforie Nord, Eforie Sud, Mangalia, Neptun, Techirghiol*, excelent organizate pentru odihnă și tratament.

Partea a doua, cea a Cercetărilor proprii debutează cu al treilea capitol al tezei, **„Resurse termominerale existente în vestul româniei-descriere și grad de valorificare”** are la bază:

- tipurile de ape termominerale pe grupe și utilizări specifice existente în vestul țării
- descriere și grad de valorificare a resurselor termominerale pe stațiuni
- modificări structurale ale ofertei termominerale românești
- direcții de exploatare durabilă prin activități turistice a resurselor termominerale

Turismul balnear este singura formă de turism din țara noastră care se bazează pe un potențial permanent, de mare complexitate, practic nepuizabil. România se înscrie printre țările europene cu un fond balnear remarcabil. avem șansa ca 1/3 din apele termale și minerale de pe continent să se găsească în țara noastră.

Această valoare este accentuată de complexitatea factorilor naturali, respectiv regăsirea în aceeași stațiune a factorilor principali de mediu, alături de o gamă largă de substanțe minerale de cură, cu efecte polifactoriale benefice și de existența în România a tuturor tipurilor de substanțe minerale balneare care pot fi utilizate în întreaga gamă a profilurilor de tratament balneare.

Oferta balneoturistică Românească prin diversitatea factorilor naturali de cură permite tratarea unei game largi de afecțiuni, valorificarea superioară a acestora putând determina dezvoltarea turismului balnear din țara noastră.

Resursele balneoturistice reprezintă componenta determinantă a ofertei balneare, caracteristicile lor cantitative și calitative determinând modul și nivelul de organizare și amenajare ale structurilor necesare valorificării lor.

Dezvoltarea turismului în România trebuie să fie un obiectiv și un mijloc al dezvoltării economico-sociale de ansamblu, în contextul politicii naționale de dezvoltare și de integrare în structurile europene.

Directiile de dezvoltare a turismului balnear românesc sunt determinate de dezvoltarea macroeconomiei a României, de mai buna reglementare, din punct de vedere legislativ, a problemelor acestei forme de turism și de implicarea guvernului României în susținerea turismului balnear românesc.

alte obiective din programul de guvernare sunt:

- armonizarea la legislația Uniunii Europene;
- reglementarea cuprinzătoare a principiilor de dezvoltare a turismului și strategia de dezvoltare a turismului pe termen mediu și lung;
- dezvoltarea și modernizarea bazei turistice cu două acțiuni care vizează direct turismul balnear;

- crearea zonelor turistice speciale, ce include și stațiunile balneo-climaterice;
- promovarea potențialului turistic
- dezvoltarea relațiilor cu organizațiile de turism

Capitolul cu numărul patru al tezei „*Cercetări asupra potențialului turistic al stațiunii Buziaș*” urmărește descrierea, particularitățile specifice arealului cercetărilor și potențialul turistic al stațiunii Buziaș.

Potențialul turistic constituie ansamblul elementelor naturale și antropice de pe un teritoriu care stărnesc interesul turiștilor conducând la realizarea unor activități turistice.

Buziaș este situat în sud-vestul României, la întretăierea paralelei de 45°37' latitudine nordică cu meridianul de 21°48' longitudine estică. pe lângă localitatea propriu-zisă, cuprinde în limitele sale și satele Bacova și Silagiu.

Deși a fost declarată stațiune balneoclimaterică abia în anul 1819, primele atestări oficiale apar în documente începând cu anul 1072. Buziașul începe să devină foarte cunoscut începând cu anul 1809, când au fost descoperite aici izvoarele cu apă tamaduitoare de către un doctor, care a adus la cunoștința acest lucru autorităților. în urma observării erupției izvoarelor și analizelor chimice efectuate asupra apelor s-au constatat proprietățile curative ale acestora, ca urmare a conținutului ridicat de minerale pe care îl conțin.

În prezent se efectuează la Buziaș proceduri zilnice, printre care se numără consultațiile medicale realizate de specialiști, mofete, băi calde cu ape minerale, băi de plante, împachetări cu parafină, hidroterapie sau diverse proceduri cu aparate ultramoderne de fizioterapie, gimnastică medicală și masaj. se tratează aici afecțiuni cardiovasculare, boli ale sistemului nervos, nevroze, boli de nutriție și metabolism, boli renale, digestive sau afecțiuni ale aparatului respirator.

Rezultatele obținute, de-a lungul celor 174 de ani de când apele minerale sunt utilizate în tratament balnear au permis să se stabilească profilul actual al stațiunii.

Astfel, ea este profilată pentru tratamentul afecțiunilor cardiovasculare și pentru cele ale sistemului nervos central. ca boli asociate se pot trata: afecțiuni ale tubului digestiv, boli hepatobiliare; nevroza astenică, boli profesionale, boli de nutriție și metabolism, precum și unele boli reumatismale.

Apele minerale sunt carbogazoase, biocarbonatate, clorurate, bromiodurate, sodice, calcice, magneziene, feruginoase, atermale, hipotone și se folosesc în cura externă; uneori (numai la recomandarea medicului specialist) și în cura internă.

Sursele de ape minerale, în număr de 7, sunt amplasate în parcul stațiunii (6), iar una se află lângă șoseaua asfaltată ce leagă orașul Buziaș de satul Hitiaș.

Capitolul cu numărul cinci al tezei intitulat „*Dezvoltarea turismului termomineral în stațiunea Buziaș*.” urmărește potențialul de dezvoltare al stațiunii Buziaș.

Pentru a avea certitudinea că politicile și programele existente corespund necesităților de dezvoltare economică a comunității Buziaș, în cadrul limitărilor impuse de resursele locale disponibile și pentru a putea accesa, după aderare, fondurile prin care u.e. susține politica de dezvoltare regională, s-a impus elaborarea unei strategii de dezvoltare locale pe următorii ani. inițierea, de către primăria orașului Buziaș, a activităților necesare elaborării conceptului strategic de dezvoltare a orașului, se dorește a fi și o încercare de răspuns la cerințele integrării în tendințele europene și mondiale.

Considerăm că principalele priorități care trebuie să stea la baza strategiilor viitoare, ca premise ale dezvoltării durabile, sunt:

1. dezvoltare economică: „un oraș mai dinamic” viața economică a orașului trebuie revigorată și dezvoltată în toate domeniile sale: industrie, comerț, agricultură și nu în ultimul rând turism.
2. dezvoltarea infrastructurii: „un oraș mai confortabil” considerăm că infrastructura trebuie îmbunătățită continuu iar investițiile trebuie făcute după criteriile economice astfel încât să se producă cele mai mari efecte: - siguranța cetățenilor împotriva calamităților; - raportul valoarea investiției/efecte financiare produse; - raportul valoarea investiției/număr beneficiari.
3. creșterea atractivității: „un oraș mai atractiv” considerăm că pe lângă factorul economic, un punct important pentru a crește atractivitatea orașului, îl constituie factorul cultural și de agrement pe care le oferă orașul, astfel încât confortul social al locuitorilor să fie îmbunătățit.

Strategia pentru dezvoltarea stațiunii Buziaș are ca scop stabilirea priorităților de dezvoltare a stațiunii pe termen scurt, mediu și lung în cadrul unui proces de planificare strategică coordonat cu implicarea actorilor

locali relevanți, astfel încât să permită agrearea cadrului general de acțiune al consiliului local al orașului Buziaș și respectiv programul strategic și planurile de acțiune ale primăriei Buziaș pentru perioada 2016-2020.

Una din condițiile de bază și totodată o pârghie esențială pentru a răspunde la aceste provocări este *elaborarea unor documente de planificare strategică la nivelul administrației publice locale care să devină principalele instrumente de lucru în sistemul public în prioritizarea deciziilor/proiectelor de investiții care vizează dezvoltarea socio-economică a localității.*

Metodologia elaborării strategiei de dezvoltare locală a stațiunii Buziaș are o importanță deosebită pentru că asigură pe baza contextului local, a datelor și informațiilor, resurselor și mijloacelor disponibile, nivelul de interes și de implicare al actorilor locali, a diverselor variabile (factori externi) care intervin în procesul de planificare, drumul critic pentru obținerea unui document de planificare strategică care să răspundă minimal la următoarele deziderate:

1. să răspundă specific nevoilor de dezvoltare ale orașului;
2. să fie fezabil;
3. să fie asumat de către autoritatea publică locală și comunitate;
4. să ofere soluții la problemele critice de dezvoltare pe termen scurt, mediu și lung;
5. să propună o viziune care să reprezinte orașul
6. să fie acceptat ca document de lucru pentru planificarea și implementarea proiectelor de investiții finanțate de la bugetul local și alte surse de finanțare atrase.

Ultimul capitol al tezei, cel cu numărul șase, „Studiu de caz privind gradul de satisfacție al clientului față de serviciile stațiunii” urmărește să obțină informații obiective despre turiștii din zonă, precum și opiniile acestora cu privire la situația stațiunii și a turismului în zonă. au fost utilizate tehnici mixte de cercetare pentru a se putea surprinde atât aspectele evidente cât și cele mai puțin clare.

Pentru studiu au fost luate în considerare doar discuțiile cu turistii din stațiune. scopul acestei abordări a fost păstrarea relevanței datelor din punct de vedere turistic.

Eșantionul a fost ales variat, pe criterii teritoriale (în locurile cele mai relevante din punct de vedere turistic). au fost acoperite categorii de vârstă diferite (ținându-se cont de specificul stațiunii în același timp).

Alte date au fost culese din surse secundare, precum discuțiile cu autorități locale sau cu administratori ai unor obiective turistice, ori cercetarea de materiale relevante. aceste date au valoare ridicată, dată fiind acuratețea lor statistică.